

Bildande av naturreservat

Årike Fyris



Uppsala kommun

2018

Beslut

- Med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken (1998:808) förklaras Årike Fyris som naturreservat. Reservatet har en avgränsning som framgår av beslutskarta, bilaga 1,
- naturreservatets namn ska vara naturreservat Årike Fyris,
- för att trygga ändamålet med naturreservatet beslutar Uppsala kommun med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter samt föreskrifternas ikraftträdande ska gälla för naturreservatet,
- ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken ska gälla omedelbart, även om de överklagas,
- med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. fastställer Uppsala kommuns kommunfullmäktige en skötselplan, bilaga 5. I enlighet med 2 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. och vad som följer av 21 § samma förordning är Uppsala kommun förvaltare för naturreservatet.

Reservatets syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara områdets jordbruksmark, naturmark, vattenmiljöer och betesmark för forsknings- och undervisningsverksamhet,
- bevara och utveckla biotoper för ett rikt fågelliv och vattenorganismer genom att värna, utveckla eller anlägga olika vattenmiljöer,
- bevara och utveckla ett kulturpräglad landskap längs Fyrisån och Uppsalaåsen med värdefulla naturtyper för biologisk mångfald i vatten- och landmiljöer,
- bevara ett större sammanhängande tätortsnära friluftsområde och i samspel med övriga bevarandebestånd utveckla tillgängligheten och allmänhetens möjligheter till fritid och naturupplevelser inom området.

Mer specifikt är syftet att vårda, bevara samt utveckla området som innefattar ekosystem i jordbruksmark, Fyrisåns och Sävjaåns limniska miljöer med strandmiljöer, skogsbestånd samt sandiga åsmiljöer. Områdets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas för frilufts- och fritidsaktiviteter samt pedagogisk verksamhet.

Syftet ska uppnås genom att:

- inte tillåta exploaterande verksamheter,
- säkerställa fortsatt hävd av odlingsmark genom åkerbruk, slätter och betesdrift,
- undvika användning av konstgödsel och bekämpningsmedel,
- restaurera, bevara och genom hävd upprätthålla strandängar och vattenmiljöer för fisk och andra vattenorganismer,
- bibehålla och hävda lundar, naturbetes- och slättermarker,

- sköta skogsbestånd för biologisk mångfald och friluftsliv,
- erbjuda goda friluftsupplevelser genom att utveckla tillgänglighet och information.

Skäl för kommunens beslut

Området är en del i ett historiskt landskap utefter Fyrisån präglad av jordbruksaktiviteter med lång kontinuitet. Området har även en lång tradition av vetenskapliga studier och dokumentation, historiskt och ännu idag, av Sveriges Lantbruksuniversitet och Uppsala Universitet vilket är ett värde i sig. Områdets olika biotoper hyser en värdefull flora och fauna både på land- och i vattenmiljöer. Området har höga befintliga och potentiella värden för friluftslivet med tätortsnära naturupplevelser, natur- och kulturpedagogik, motionsspår och vandringsleder.

Området ligger centralt och ansluter mot den södra delen av staden och nya bostadsområden i Ulleråker och Rosendal. Området ska planeras med anslutningar till angränsande bostadsområden både avseende rekreation och grönstruktur.

Områdets värden kan skadas av exploaterande verksamheter, skogsbruk, utsläpp i vattenmiljöer samt skadegörelse på mark och vegetation. Områdets hävdgynnade miljöer och åkermark missgynnas av upphörd hävd. Limniska miljöer knutna till Fyrisån och Sävjaån missgynnas av igenväxning, uppgrundning och uttorkning.

Naturreservat är det mest lämpliga instrumentet för att långsiktigt skydda området från ändrad mark- och vattenanvändning och att säkerställa den skötsel som behövs för att bevara och utveckla områdets värden.

Föreskrifter för naturreservatet

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Uppsala kommun efter samråd med markägaren, med stöd av 7 kap. 5,6 och 30 §§ miljöbalken och 22 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken mm. att nedan angivna föreskrifter ska gälla i reservatet.

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken mm om inskränkning i rätten att använda mark- och vattenområden inom naturreservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i lagar och andra författningar är det förbjudet att:

1. bedriva täktverksamhet eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi, prospektera eller bortföra mineral eller annat geologiskt material,
2. gräva, schakta, utfylla, hacka, borra, mejsla, spränga, skada mark, block, sten eller botten,
3. tippa, fylla eller anordna upplag annat än tillfälligt (högst tre månader) för jordbruket, skogs-skötsel, underhåll av stigar, gång- eller cykelväg, väghållning eller annat upplag i samband med områdets skötsel,
4. uppföra mast, vindkraftverk, parkeringsplats, eller campingplats,
5. använda eller sprida kemiska och biologiska bekämpningsmedel eller växtnäringssmedel på åkermark inom skyddszoner utefter diken och vattendrag samt på slåtter- och betade ängsmarker,
6. bedriva energiskogsodling eller julgransodling på åkermark, eller att skogsplantera betesmark, åkermark eller åkerholmar,

7. inplantera fisk eller kräftor samt anlägga eller bedriva fisk- eller musselodling i naturligt vatten,
8. bedriva jakt på fågel,
9. avverka skog genom trakthyggesbruk,
10. avverka skogsbestånd genom trakthyggesbruk inom skötselzon E & F.

Utan tillstånd från tillståndsmyndighet är det förbjudet att:

11. dika, dämna eller förändra dräneringsförhållanden,
12. anordna större tävlingar eller andra arrangemang (över 300 deltagare), eller upplåta plats för camping eller tältning,
13. avverka träd (större diameter än 20 cm eller omkrets 70 cm i brösthöjd) eller ta bort eller upparbeta dött träd eller utföra andra skogliga åtgärder,
14. uppföra ny byggnad, väg eller anläggning, annat än byggnad eller anläggning som erfordras för reservatets förvaltning, information och undervisning samt för forsknings- och jordbruksverksamhet,
15. anlägga ny ledning i mark, vatten eller luft.

Undantag från föreskrifterna anges under D nedan.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse för ägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla visst intrång.

Markägare, arrendator och annan innehavare av särskild rätt till mark och vatten förpliktigas tåla att följande anordningar kan utföras och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

1. utmärkning av reservatets gränser samt uppsättning och underhåll av reservatsskyltar, vägvisare och övriga upplysningsskyltar och liknande arrangemang,
2. anläggande, underhåll och drift av friluftsanläggningar, leder och parkeringsplatser eller liknande tillgänglighetsanordningar för friluftslivet,
3. genomförande av naturvårdande skötselåtgärder i skog såsom röjning, luckhuggning, plockhuggning, frihuggning samt tillskapande eller tillförsel av död ved inom zon E och F,
4. brukning av jordbruksmark inom zon C,
5. genomförande av naturvårdande skötselåtgärder inom zon A, B och C såsom bete, slåtter, putsning, röjning av igenväxningsvegetation, fräsning av stränder eller liknande åtgärder, återställande eller nyskapande av vattenmiljöer, åtgärder för biologisk mångfald, återställande eller nyskapande av sandblottor, anläggande av skyddszon vid vattendrag,
6. undersökning och dokumentation av växt- och djurlivet, andra natur- och kulturhistoriska förhållanden och friluftsliv samt av mark- och vattenförhållanden,
7. om jordägaren inte kan bedriva betesdrift i kan förvaltaren ianspråka bruksrätten för att trygga reservatets syfte.

C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken m.m. om rätten att färdas och vistas inom reservatet samt om ordning i övrigt inom reservatet

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet att:

1. skada botten, berg, jord eller sten,
2. bryta kvistar, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar eller gräva upp växter,
3. skada eller störa djurlivet,
4. medföra okopplad hund,
5. framföra motordrivet fordon utanför anvisade vägar,
6. parkera motorfordon och husvagn/husbil annat än på upplåtna och iordningställda platser,
7. cykla eller framföra elcykel, som avviker från Transportstyrelsens definition om elassisterad cykel, utanför markerade gång- och cykelvägar/-stigar eller vägar avsedda för motortrafik,
8. samla in insekter och andra ryggradslösa djur med undantag för insamling av enstaka individer för artbestämning eller tillfällig insamling som görs inom pedagogisk verksamhet,
9. att sätta upp tavla, skylt, inskrift eller därmed jämförlig anordning för reklam, information eller liknande ändamål, annat än tillfälligt (högst en vecka) i samband med jakt eller i samband med organiserad friluftslivsverksamhet,
10. för längre tid än ett dygn i följd förankra båt eller lägga upp båt på land med undantag för uppläggning på anvisade platser,
11. köra med vattenskoter eller andra motordrivna båtar utanför markerad farledslinje. Ingen körning får ske i vass- och översvänningsområden,
12. tälta utanför anvisad plats,
13. elda, annat än vid för detta iordningställda platser.

D. Undantag från föreskrifterna

Utan hinder av föreskrifterna under A och C är det tillåtet:

1. för markägare att bedriva verksamhet inom jordbruk, forskning och undervisning i enlighet med naturreservatets syfte,
2. för reservatsförvaltaren eller den som denna uppdrar åt, att vidta de åtgärder som behövs för att tillgodose syftet med naturreservatet och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap. 6 § miljöbalken i detta beslut,
3. för reservatsförvaltaren och markägaren eller den som dessa uppdrar åt, att avverka träd som efter fackmannamässig bedömning anses motverka reservatets syfte eller som utgör en säkerhetsrisk för människors hälsa och fast egendom,
4. för reservatsförvaltaren och markägare eller den som dessa uppdrar åt, att utföra åtgärder som krävs för normal drift på mark och i vatten, underhåll och skötsel av områdets anläggningar, vägar, stigar, diken, dräneringssystem och andra odlingsåtgärder som krävs för att upprätthålla markens bördighet,
5. för reservatsförvaltaren och markägare eller den som dessa uppdrar åt, att framföra motorfordon utanför anvisade vägar om det behövs för områdets förvaltning och skötsel, forskning eller undervisning,

6. med nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning, oljeutsläpp och sjukvårds-, polis- eller räddningsåtgärder,
7. att med nödvändiga åtgärder hålla farleden öppen,
8. för idrottsklubbar i samband med träning och tävling för roddbåtar, kajaker, kanoter att med motordrivna följebåtar köra utanför farledslinjen,
9. för reservatsförvaltaren eller arrendator och djurhållare att använda vallhund vid djurhållning,
10. att efter samråd med markägaren och reservatsförvaltaren genomföra drift eller underhållsarbete för el- och teleanläggningar, opto-, fiberkabel, fjärrvärmeanläggningar, markkabel, VA-anläggningar, underhålla befintlig ledning eller ledningsgata och för detta använda nödvändiga motorfordon och arbetsmaskiner, samt sätta upp varningsskyltar. Drift eller underhållsarbete som erfordras vid pågående driftsstörning får utföras utan samråd. Om körskadorna uppstår måste det åtgärdas så att markskiktet återställs utan dröjsmål, utförda åtgärder ska besiktigas där ledningsägare kallar reservatsförvaltaren senast en vecka efter utfört arbete. Inom vattenskyddsområdet gäller särskilda regler för grävning och schakt,
11. att gräva ned befintliga luftledningar samt utbyte av befintlig markkabel. Samråd ska ske med markägaren och reservatsförvaltaren senast 6 veckor innan åtgärd. Inom vattenskyddsområde gäller särskilda regler för grävning och schakt,
12. att reparera eller underhålla befintligt vägområde, stigar och gångvägar,
13. att anlägga brygga eller fast anöringsplats för båt som är nödvändig för markägarens och reservatsförvaltarens verksamheter,
14. att i samband med jakt eller skyddsjakt medföra okopplad hund,
15. för markägaren eller av denne utsedd uppdragstagare att bedriva skyddsjakt om viltbeståndets storlek innebär att det finns påtagliga risker för trafikolyckor eller viltskador på jordbruksmark eller om viltbeståndet orsakar skador som motverkar reservatets syften. Undantaget gäller även skyddsjakt på fågel,
16. för markägaren eller av denne utsedd uppdragstagare att framföra motorfordon i samband med jakt eller skyddsjakt och eftersök och avlivning av skadat vilt,
17. jakt på fågel är tillåtet enligt gällande jaktavtal till och med 2019-01-01,
18. att för markägaren trädplantera, såsom skyddszoner i åkermark, erosionsmotverkande åtgärder och allébildning,
19. plocka blommor, bär och marklevande svampar för privat bruk inom allemansrättens och artskyddsförordningens begränsningar,
20. att för Uppsala kommuns behov bedriva vattentäktsverksamhet och vidtaga de åtgärder som är nödvändiga för stadens vattenförsörjning,
21. att anlägga broförbindelse över Fyrisån vid befintligt brofundament vid Vindbron,
22. att i ett ungefärligt läge som anges i Uppsala kommuns översiktsplan 2016 och genom att minimera intrång och barriäreffekter i natur- och kulturmiljön planera och anlägga en trafikförbindelse över Fyrisån. Markerad zon ”anläggningsyta” enligt bilaga 2.

Kommunens tillståndsmyndighet får enligt 7 kap. 7 § miljöbalken, om det finns särskilda skäl, lämna dispens från meddelade reservatsföreskrifter.

Föreskrifternas ikraftträdande

Föreskrifterna träder i kraft tre veckor efter den dag då författningen publiceras i kommunens författningssamling.

Andra bestämmelser som gäller för området

Uppsala kommun vill erinra om att utöver reservatsföreskrifterna gäller även andra lagar, förordningar och föreskrifter för området. Av särskild betydelse för reservatets syften är bland annat:

- artskyddsförordningen (2007:845) och Naturvårdsverkets föreskrifter (NFS 1999:7 med ändringar 1999:12, 2005:12 och 2008:3) om artskydd med bestämmelser om bl.a. fridlysning av vissa växt- och djurarter,
- terrängkörningslagen (1975:1313) och terrängkörningsförordningen (1978:594) med visst förbud mot körning i terräng,
- alla vilda fåglar och däggdjur samt deras ägg, ungar och bon är fredade enligt jaktlagen (1987:259), med undantag för sådan jakt som är tillåten enligt samma lag,
- fiskelagen (1993:787), förordningen (1994:1716) om fisket, vattenbruket och fiskerinäringen.,
- bestämmelserna i 2 kap. Kulturmiljölagen (1988:950) om skydd av fasta fornlämningar. Bestämmelserna innebär bland annat att det är förbjudet att på något sätt förändra, ta bort, täcka över eller i övrigt skada en fornlämning,
- allemansrätten (inskriven i grundlagen sedan 1994) innebär en begränsad rätt för var och en att färdas över annans mark och tillfälligt uppehålla sig där. Med rätten följer krav på hänsyn och varsamhet; mot natur och djurliv, mot markägare och mot andra människor ute i naturen,
- generellt biotopskydd för vissa slag av mark- och vattenområden enligt 7 kap. 11 § miljöbalken tillsammans med 5 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken . Generellt biotopskydd gäller bland annat för alléer och åkerholmar, samt för odlingsrösen, stenmurar och småvatten i jordbruksmark,
- enligt miljöbalken 7 kap. 28a § krävs tillstånd för att vidta en åtgärd som på ett betydande sätt kan påverka Natura 2000 områden.

Upplysningar, förordnanden och planeringsförutsättningar

- Uppsala kommun kan med stöd av 7 kap. 7 § andra stycket miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter om det finns särskilda skäl och om det är förenligt med reservatets syfte (7 kap. 26 § miljöbalken). Enligt 7 kap. 7 § sista stycket miljöbalken gäller att beslut om dispens får meddelas endast om intrånget i naturvärdet kompenseras i skäligen utsträckning i naturreservatet eller i något annat område.
- Reservatsbeslutet kungörs på Uppsala kommuns anslagstavla och kommer att finnas tillgängligt i kommunens författningssamling, på kommunens webbplats samt i Upsala Nya Tidning.
- Föreskrifter under C, om rätten att färdas, vistas och om ordningen i övrigt inom naturreservatet, gäller omedelbart även vid överklagan, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken.
- Kommunen ska enligt 2 kap. 9 § miljötillsynsförordningen utöva tillsyn över att naturreservatets föreskrifter följs. Enligt 29 kap. 2 och 2a §§ miljöbalken gäller bl.a. att brott mot föreskrift som meddelats med stöd av 7 kap. miljöbalken kan medföra straffansvar. Har någon vidtagit

åtgärd i strid mot meddelad föreskrift kan kommunens tillsynsmyndighet enligt 26 kap. 9 och 14 §§ miljöbalken vid vite förelägga om rättelse.

- Enligt 3 kap. 9 § lagen om skydd av olyckor har, efter en eventuell brand, ägaren eller nyttjanderättsinnehavaren ansvar för bevakning i den utsträckning som har beslutats av räddningsledare efter avslutad räddningsinsats. Behövs bevakning med hänsyn till risken för ny brand och att bevakningen inte kommer till stånd får räddningsledaren utföra bevakningen på ägarens eller nyttjanderättshavarens bekostnad.
- Den nordligaste delen av Ultunaåsen omfattas av planprogram för Ulleråker. Reservatsföreskrifterna är förenliga med programmets syfte.
- Inom reservatet finns ett tjugotal kända och registrerade fornlämningar.
- Stora delar av reservatet omfattas av riksintresse för kulturmiljövård (K 40) Uppsala stad.
- Del av reservatet omfattas av gällande förordnande till skydd för landskapsbilden (1970, enligt § 19, naturvårdslagen, äldre lydelse)¹.
- Strandskydd gäller 100 meter väster om Fyrisån, 100 meter på ömse sidor om Sävjaån och utökat strandskydd gäller 300 m öster om Fyrisån.
- Vattenskyddsområde gäller för åsen med omgivning, inre och yttre skyddszon (Uppsala-Vattholmaåsen, beslutsdatum 1 januari 1990, NVR-ID 2011036).
- Reservatet berörs av ett markavvattningsföretag (Ultuna inv CK0916).
- Förordnande med särskilda regler för avlopp gäller för området mellan Nantuna och Lugnet.
- Ultuna källa utgör riksintresse för naturvård enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, riks ID 03078.
- Stora delar av området utgör riksintresse för kulturmiljövården.
- Området kring Fyrisån ingår i ”Norra Mälaren samt nedre delarna av tillflödena Fyrisån och Hågaån”, områdes nummer FC 06 ett riksintresse för friluftsliv enligt 3 kap. 6 § miljöbalken. Södra änden av området ingår i riksintresse för friluftsliv, ”Ekoln”.
- Uppsala kungsäng är ett Natura 2000-område, ”Uppsala Kungsäng, SE 0210243”.
- Sävjaån ingår i Natura 2000-området ”Sävjaån – Funbosjön, SE 0210345”.
- Enligt miljöbalkens 3 kap. 4 § är jord- och skogsbruk av nationell betydelse och bruksvärde jordbruksmark får tas i anspråk för annat ändamål endast för att tillgodose väsentliga samhällsintressen.

Potentiellt förorenad mark

- inom fastigheten ULTUNA 2:1>4 finns en inom MIFO identifierad yta om 43952 m² med deponimassor upplagda sedan muddring av Fyrisån 1949-51,
- inom NÅNTUNA 3:1>2 finns en inom MIFO identifierad yta om 68610 m² med deponimassor upplagda sedan muddring av Fyrisån 1949-51,
- inom KRONÅSEN 1:20 finns en skjutbana.

Världsarvsbildning

Naturreservatet Årike Fyris är ett område som finns med i ett förslag till UNESCO om ett bildande av världsarv. För att en ansökan ska godkännas krävs ett adekvat och starkt skydd av föreslaget område.

Ledningsdragningar

Ledningsdragningar som krävs för att utveckla infrastrukturen i Uppsala eller regionen och ombyggnad av befintliga anläggningar för att klara ökad kapacitet eller för att klara myndighetskrav hindras inte av reservatsbeslutet. Nya ledningar där mark tas i anspråk ska föregås av tillståndsprövning enligt reservatsföreskrifterna. Eventuell framtida kabelförläggning och ledningsdragningar ska så långt möjligt nyttja befintlig infrastruktur som vägar, gång- cykelväg eller läggas utanför reservatsområdet.

Miljökvalitetsmål

Kommunen bedömer att en reservatsbildning är förenligt med de nationella miljökvalitetsmålen. Reservatsbildningen bidrar till att uppfylla miljömålet **Levande skogar**, genom att skyddsvärd skog med inslag av gammal skog undantas från skogsproduktion och får att långsiktigt skydd. Naturreservatet bidrar också till miljökvalitetsmålen **Levande sjöar och vattendrag**, **Myllrande våtmarker**, **Ett rikt odlingslandskap**, **God bebyggd miljö** och **Ett rikt växt- och djurliv**.

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Årike Fyris	
NVR-ID	2049142	
Län	Uppsala län	
Kommun	Uppsala kommun	
Församling/socken	Danmark – Funbo, Gottsunda	
Lägesbeskrivning	Naturreservatet är beläget vid 4 km S om Uppsala centrum.	
Topografisk karta	11 I NV Uppsala	
Ekonomisk karta	118 60, 11861, 11870, 11871	
Areal	Ca 482 ha varav 43 ha ytvatten, kompletteras.	
Naturgeografisk region	Svealands sprickdalsterräng med lerslättdalar och sjöbäcken.	
Kulturgeografisk region	Mellanbygden	
Berörda fastigheter	Hovstallängen 1:1, Kronåsen 1:16, 1:17, 1:20, 1:25, Kungsängen 37:1, Lilla Djurgården 1:1, Nåntuna 1:2, 1:3, 15:1, 2:19, 2:2, 3:1, Sunnersta 51:22, 51:26, 51:97, Sävja 1:55, 12:1, 2:1, 5:1, 7:1, 8:1, Ultuna 2:1	
Markägare	Uppsala kommun, Sveriges lantbruksuniversitet, Akademiska hus AB, Gustavianska stiftelsen.	
Förvaltare	Uppsala kommun	
Arealer efter zonindelning (ungefärliga siffror)	Limniska miljöer	103 ha
	Bete och slåtter	100 ha
	Åker och vall	126 ha
	Gammal barr- och blandskog	80 ha
	Barrdominerad skog	30 ha
	Lövdominerad skog	27 ha
	Friluftsområde	16 ha

Beskrivning av naturreservatet

Allmänt

Naturreservatet är en del av Fyrisåns dalgång och avgränsas av Uppsala stad, Ultuna- och Sunnerstaåsen, Lilla Djurgårdsskogen, Lunsen samt Mälaren. Området är varierat och består av åkrar, betesmarker, strandängar, öppet vatten, skogar och sandmiljöer. Reservatet har en lång historia av brukande vilket har gett förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv. Området är tätortsnära och ett värdefullt rekreationsområde.

Historisk och nuvarande markanvändning

Det öppna landskapet är sedan forntiden starkt präglat av fyra brukningscentra; Ultuna, Nantuna, Sunnersta och Kungshamn. Det landskap vi ser idag bär spår av en tusenårigt jordbruk. Den nuvarande markanvändningen i det öppna landskapet är en blandning av åker, ängs- och betesmark.

På 1590-talet stängslades Lilla Djurgårdsskogen av Karl IX för att bli en älghege. Skogen blev en kronopark där en mängd arter träd planterades. Där finns idag bestånd av lärk, ek, bok, lind, björk, silvergran samt alm. Idag brukas delar av skogen och delar är avsatta för naturvård. Sunnerstaåsen blev i mitten av 1600-talet en kunglig jaktpark. Idag är området ett viktigt friluftsområde och centrum för olika typer av friluftsaktiviteter i Uppsala stad.

Jordbrukslandskapet

Huvuddelen av reservatet består av jordbruksmark. Ekosystemtjänsterna från jordbruksmarken har stora ekonomiska och kvalitativa värden men också pedagogiska värden för forskning och undervisning. Ett stadsnära jordbruk är även en viktig del i förståelsen för sambandet mellan stad och land och en förståelse för jordbrukets betydelse för vår livsmedelsförsörjning.

Jordbruksmarken erbjuder en mångfald av miljöer där många arter trivs. Diken, markvägar och kantzoner erbjuder värdefulla miljöer för vilt, fåglar och insekter. Jordbruksmarken utjämnar vattenflöden, binder koldioxid, producerar syre och renar luften. Vid kraftiga regn buffrar åkern flödet av vatten.

Betesmarkerna i reservatet är mycket artrika och värdefulla just för att de bidrar med ekologisk stabilitet. Betesmarker fungerar som kolsänkor genom att de binder in kol och därmed mull i marken.

Kulturhistoriska värden

Inom reservatet finns olika kulturlämningar och historiska bosättningar. I Sunnersta finns ett järnåldersgravfält och lämningarna av en fornborg och inom Nantuna finns ett antal fornlämningar i form av gravfält, högar och härdar. Ulleråker och Ultuna har en lång historia tillbaka i forntiden och utgjorde under senare hälften av järnåldern de viktigaste platserna kring Arosfjärden. Rika fornfynd med bl.a. båtgravar vid Ultuna visar att platsen hade en central ställning.

Mälaren och Fyrisån var tidigt viktiga transportlänkar, liksom tidigare Långhundraleden som i nuvarande Sävjaåns sträckning nådde den s.k. Arosfjärden. Muddringen av ån har varit avgörande för att i takt med landhöjningen kunna nyttja Fyrisån som transportled, vilket varit avgörande för Uppsala som handelsplats.

Kungsängen med omgivning har en lång tradition för vetenskapliga studier. På 1600-talet utförde Olof Rudbeck d.ä. naturvetenskapliga studier och under 1700-talet gjorde Carl von Linné och hans lärjunga studieutflykter i området. Utflykterna följde åtta bestämda leder, Linnéstigarna, som kallades *Herbationes Upsalienses*. Två av dessa (Danmarksvandringen - *Herbatio Danensis*, och Ultunavandringen - *Herbatio Ultunensis*) passerar genom reservatet.

Naturvärden och naturtyper

Skog

Ultunaåsen är i huvudsak skogbevuxen med upp till 150 åriga granar och tallöverståndare som är ca 250 år gamla. Vid åsgroparna är skogen delvis naturskogsartad med grova granar och en rik förekomst av döda träd och lågor. Vissa mindre partier med yngre tallskog eller lövinslag med ek, sälg och rönn finns inom området.

På Sunnerstaåsen domineras skogen av mager hedartad barrskog med gammal och grov tall och med rikare skogstyper med inslag av lövskog i låglänta delar. På den nordvästra delen av åsen får skogen en mer ängsartad karaktär och där har bland annat lind och alm planterats. I åsens västra kant finns en liten åsgrop med öppna kärrliknande ytor och alsumpskog.

Lilla Djurgårdsskogen är bevuxen med blandskog med inslag av planterade lärkträd och silvergran. I brynen mot Fyrisåns dalgång dominerar lövskog med ek. Inom områdets södra del dominerar ädellövskog.

Ängs- och betesmarker

I den nordligaste änden av reservatet ligger det största partiet av Kungsängens tidigare stora slåtersankäng (sidvallsäng). Den del av ängen som omfattas av naturreservatet Uppsala kungsäng hävdas kontinuerligt med slåtter. Kungsängen är känd för sin massförekomst av kungsängslilja. Liljan är införd och troligen förvildad från staden eller från dåvarande universitetets botaniska trädgård.

Längs de östra stränderna vid Övre och Nedre föret finns varierade betesmarker med omfattning från torrbackar med sandblottor till översvänningsmader.

Vattenområdet

Fyrisån är totalt ca 40 km lång varav de nedersta sex kilometrarna ingår i reservatet. Närområden till Fyrisån domineras av jordbruksmark med lätteroderade lerslätter som har bidragit till Fyrisåns brunfärgade vatten med höga näringshalter, igenslamning och uppgrundningsproblem.

Avrinningsområdet är sjöfattigt vilket resulterar i kraftiga flöden vid snösmältning och rikligt regn. På den flacka lerslätten nedströms Kungsängsbron ger detta breda översvänningszoner med fuktängar och våtmarker av stor vikt för fågel, fisk och andra vattenorganismer.

Fyrisån har två utvidgningar, Övre och Nedre föret. Ån påverkas av sideoerosion från båtars svallvågor samt tidigare genom muddringar. Delar av åns kanter är därför förstärkta med strandskoning. I Övre föret mynnar Sävjaån som är en viktig vandringsväg för fisk. I fuktängen strax söder om Ultuna bryter Ultuna källa fram, som är en av Upplands vattenrikaste källor.

Naturgeografiska värden

Reservatet består till stora delar av en postglacial slätt där Fyrisåns dalgång kantas av Ultunaåsen och Sunnerstaåsen i väster och skogsbeklädda moränsbackar i öster. Sunnerstaåsen sträcker sig utmed Fyrisån mellan Nedre Föret och Flottsund. Den är i sin mellersta del 35 – 40 meter hög och innefattar tydliga strandvallar och dödisgropar.

Friluftsliv

Reservatet är ett välbesökt rekreatjonsområde med närhet till staden, befintliga bostadsområden och i nära anslutning till stadens utbyggnadsområden. Populära målpunkter är Övre föret för fågelskådning och Kungsängen när kungsängsliljornas blommor.

Reservatet är en del i ett grönt rekreationsstråk som börjar inne i centrala Uppsala och sträcker sig ända till Krusenbergs i söder. Förbindelse finns även med strandstråket till Skarholmen och som fortsätter längs Vårdsättraviken mot Hågalan.

I reservatets södra del ligger Sunnerstaåsens friluftsområde med Sunnerstastugan. Här finns för närvarande . elljusspår med skidspår vintertid , en natur- och kulturstig, en markerad slinga för terrängcykling samt Upplandsledens start. Kanoter kan hyras och på åsens sluttning finns en slalombacke som prepareras med konstsnö och en pulkabacke.

Genom reservatet löper två Linnéstigar - Ultunavandringen och Danmarksvandringen. I lilla Djurgårdsskogen finns ett elljusspår, en ridstig och Gröna stigen, en naturstig för barn. På östra sidan om ån finns en strandpromenad som leder besökaren från centrala staden fram till Vindbron. Inom området finns byggda anläggningar som spänger, ett fågeltorn och en fågelplattform.

Ärendets beredning

- ”Årike Fyris” initierades 1993 av Upplandsstiftelsen som resulterade i ”Årikesplanen”.
- 1996 antog Kommunstyrelsen Årikesplanen med förslag till åtgärder för att bevara, utveckla och pedagogiskt förklara värden.
- Årike Fyris pekades ut för reservatsbildning i fördjupad översiktsplan för Uppsala stad 2002. 2006 tecknades en överenskommelse med SLU om reservatsbildning.
- 2009 togs beslut om att gå vidare med reservatsbildningen med något förändrade gränser vilket fördes in i översiktsplan 2010.
- År 2011 remitterades ett nytt reservatsförslag med syftesskrivning om bl.a. kulturarvet från utvecklingen av den systematiska biologin (Linnéstigar, växtplatser m.m.).
- I aktualitetsförklaringen av översiktsplanen 2014 beslutade kommunfullmäktige att ”Reservatsbildningen bör avvaka och koordineras med världsarvsarbetet, så att föreskrifter och avgränsning blir relevanta även för det ändamålet”.
- I översiktsplanen för Uppsala kommun från 2016 (ÖP 2016) föreslås att Årike Fyris ska skyddas och att reservat planeras.
- Plan- och byggnadsnämnden beslutade den 21 maj 2015 att uppdra åt Stadsbyggnadsförvaltningen att ta fram förslag till beslut och skötselplan för naturreservat i Årike Fyris.
- Kommunstyrelsen beslutade den 23 november 2017 att uppdra till plan- och byggnadsnämnden att senast i december 2017 återkomma med förslag till naturreservat i Årike Fyris.
- Den 1 november 2017 undertecknades ett samarbetsavtal mellan SLU och Uppsala kommun om utformning och innehåll i ett förslag till reservat.
- Plan- och byggnadsnämnden beslutade den 15 februari 2018 beslutat att ställa sig bakom stadsbyggnadsförvaltningens förslag till beslut och skötselplan för naturreservatet Årike Fyris och att uppdra åt förvaltningen att förelägga ägare och innehavare av särskild rätt till mark om yttrande, samråda med myndigheter samt ge övriga intressenter i ärendet möjlighet till yttrande.
- Plan- och byggnadsnämnden beslutade den 18 april 2018 att föreslå kommunstyrelsen föreslå kommunfullmäktige att besluta om bildande av naturreservatet.

- Kommunstyrelsen tog den 16 maj 2018 ett beslut om att bilda naturreservatet Årike Fyris.
- Kommunfullmäktige tog den 28 maj 2018 ett beslut om att bilda naturreservatet Årike Fyris.

Stadsbyggnadsförvaltningens bedömning och motivering

Reservatsbildningen innebär att ett viktigt tätortsnära natur- och vattenområde i Uppsala kommun får ett tillräckligt och ändamålsenligt skydd för frilufts- och naturvärden.

Uppsala kommun bedömer att bildande av ett naturreservat för Årike Fyris är förenligt med kommunens gällande översiktsplan 2016.

Stadsbyggnadsförvaltningen föreslår att kommunfullmäktige i Uppsala kommun besluta att inrätta Årike Fyris som naturreservat enligt upprättade handlingar.

Intresseprövning och överensstämmelse med miljömålen

Uppsala kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap. 25 § miljöbalken samt reservatets förenlighet med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken att det finns skäl för att bevara och utveckla områdets värden för friluftslivet, biologisk mångfald, värdefull odlingsmark, värdefulla naturmiljöer samt kulturhistoriska värden samt skäl för att besluta om naturreservat, att bestämma föreskrifter och att fastställa en skötselplan.

Uppsala kommun finner i enlighet med 5 § förordningen (1998:896) om hushållning med mark- och vattenområden m.m. att beslut om att bilda naturreservat är väl förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av mark- och vattenresurser.

Naturreservatet berör några gällande detaljplaner där reservatsföreskrifterna är förenliga med gällande planbestämmelser.

Beslutet överensstämmer med kommunens översiktsplan 2016 och bidrar även till att uppfylla de nationella miljömålen avseende ”ett rikt odlingslandskap”, ”levande skogar”, ”myllrande våtmarker”, ”ett rikt växt- och djurliv”, ”god bebyggd miljö” och ”levande sjöar och vattendrag”.

Tillsyn och förvaltning

Reservatsförvaltare är enligt reglementets nuvarande utformning Stadsbyggnadsförvaltningen i Uppsala kommun. Förvaltaren ansvarar för genomförande och dokumentation av skötselåtgärder enligt gällande skötselplan samt reservatets gränsmarkering, skyltning, samt frekvent återkommande underhåll av mark, vatten och anläggningar. Förvaltaren ska fortlöpande samråda med tillsynsmyndigheten särskilt i frågor där skötselplanen inte tydligt reglerar åtgärden. För att genomföra åtgärder enligt skötselplanen ska förvaltaren samråda med markägare om ansvarsfördelning om utförande, utformning, driftsansvar.

Tillsynsmyndigheten är enligt reglementets nuvarande utformning Miljö och hälsoskyddnämnden i Uppsala kommun. I tillsynen ingår kontroll av efterlevnad av reservatsbestämmelser samt prövning av tillstånd och dispenser.

Överklagande

Den som överklagar kommunfullmäktiges beslut ska göra det skriftligt genom besvär till länsstyrelsen. Överklagandet ska sändas till Kommunledningskontoret som vidarebefordrar ärendet till länsstyrelsen. Besvärshandlingen ska vara egenhändigt undertecknad av klaganden eller dennes ombud och insänd inom tre veckor från kungörelse i ortstidning. Insändes besvärshandlingar som brev via posten ska de skickas till adress: Kommunledningskontoret, 753 75, Uppsala.

Bilagor

Bilaga 1	Beslut- och översiktskarta
Bilaga 2	Föreskriftskarta
Bilaga 3	Friluftskarta
Bilaga 4	Zonindelning
Bilaga 5	Skötselplan

Sakägare

Särskild lista

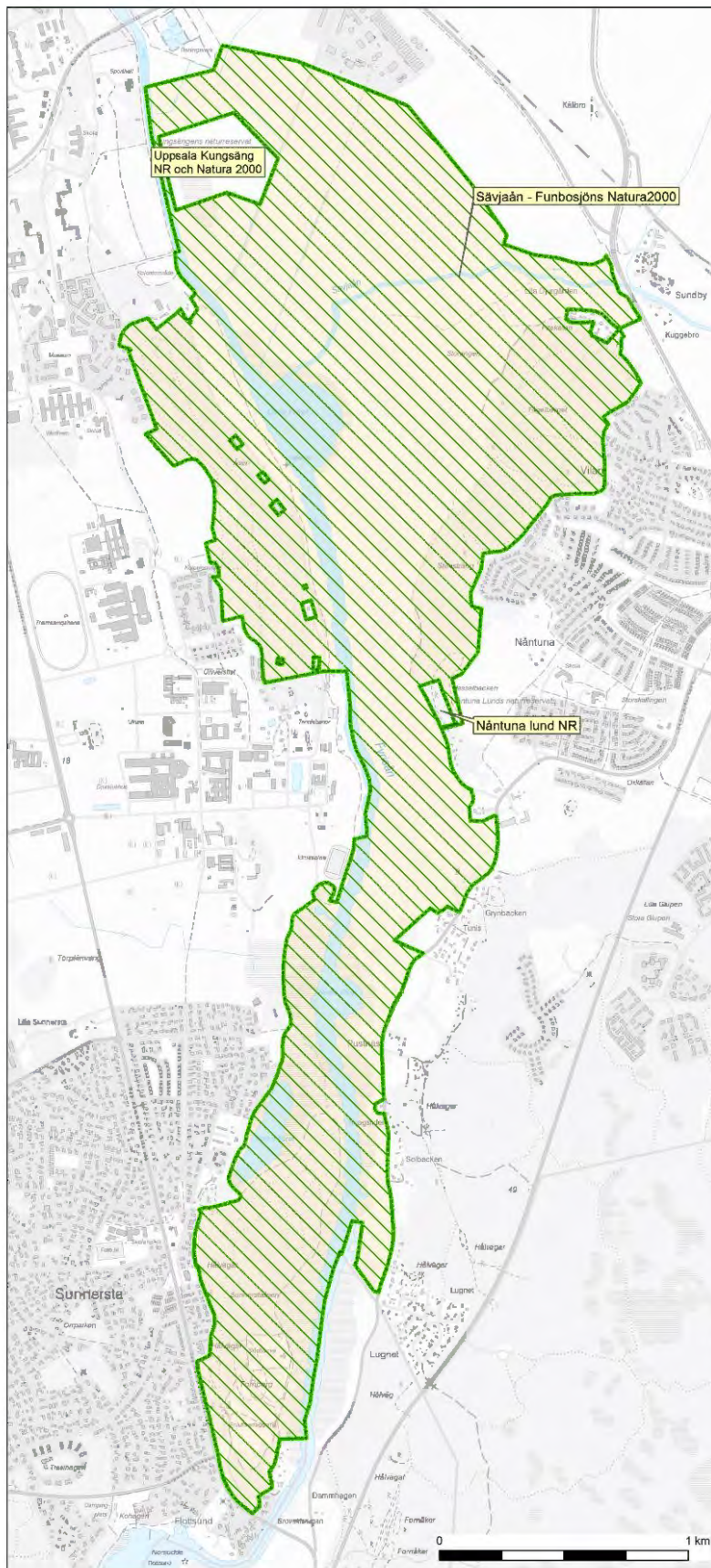
Sändlista

Länsstyrelsen, lansstyrelsen@lansstyrelsen.se
Skogsstyrelsen, skogsstyrelsen@skogsstyrelsen.se
Naturvårdsverket, registrator@naturvardsverket.se
Försvarsmakten, exp-hkv@mil.se
Sveriges Geologiska Undersökning, sgu@sgu.se
Miljöförvaltningen, Uppsala kommun, miljoforvaltningen@uppsala.se
Havs- och vattenmyndigheten, havochvatten@havochvatten.se

Skanova, remisser-stockholm@skanova.se
Svenska Kraftnät, registrator@svk.se, alt. Box 1200, 172 24 SUNDBYBERG
Vattenfall Eldistribution AB, registrator.eldistribution@vattenfall.com
Vattenfall AB, Mats.thelenius@vattenfall.com
IP only Uppsala, vivianne.ehrnlund@ip-only.se
Telenor Sverige AB, siteadmin@telenor.se
Uppsala Vatten och Avfall AB, uppsalavatten@uppsalavatten.se
Jessica.Berg2@uppsalavatten.se
Rederi Fyris, Kungsvägen 25B, 753 23 Uppsala

Naturskyddsföreningen i Uppsala län, skogsgruppen, k.jorgen.sjostrom@telia.com
Uppsala Naturskyddsförening.
Entomologiska föreningen i Uppland.
Upplands botaniska förening, (ingvar.sundh@telia.com), mora.aronsson@habonet.net
Upplands Ornitologiska Förening, info.uof@gmail.com
Friluftsrämjandet i Uppsala, uppsala@friluftsfremjandet.se
Fyrisåns vattenförbund, c/o Uppsala kommun, Stationsgatan 12, 753 75 Uppsala
Uppsaladistriktet av sportfiskarna, info@sportfiskarna.se
Uppsala akademiska roddarsällskap, ordforande@uars.se
Svenska Linnésällskapet, info@linnaeus.se
Föreningen Vårda Uppsala, info@vardauppsala.se
Ultuna SkF – Skyttesport, Bernadottrevägen 47, 756 48 Uppsala
Uppsala SLK – Skidor, Dag Hammarskjölds väg 270, 756 52 Uppsala
Stadsbyggnadsförvaltningen, Avdelning gata park natur, Egen regi Drift

BILAGA 1- Beslut- och översiktskarta



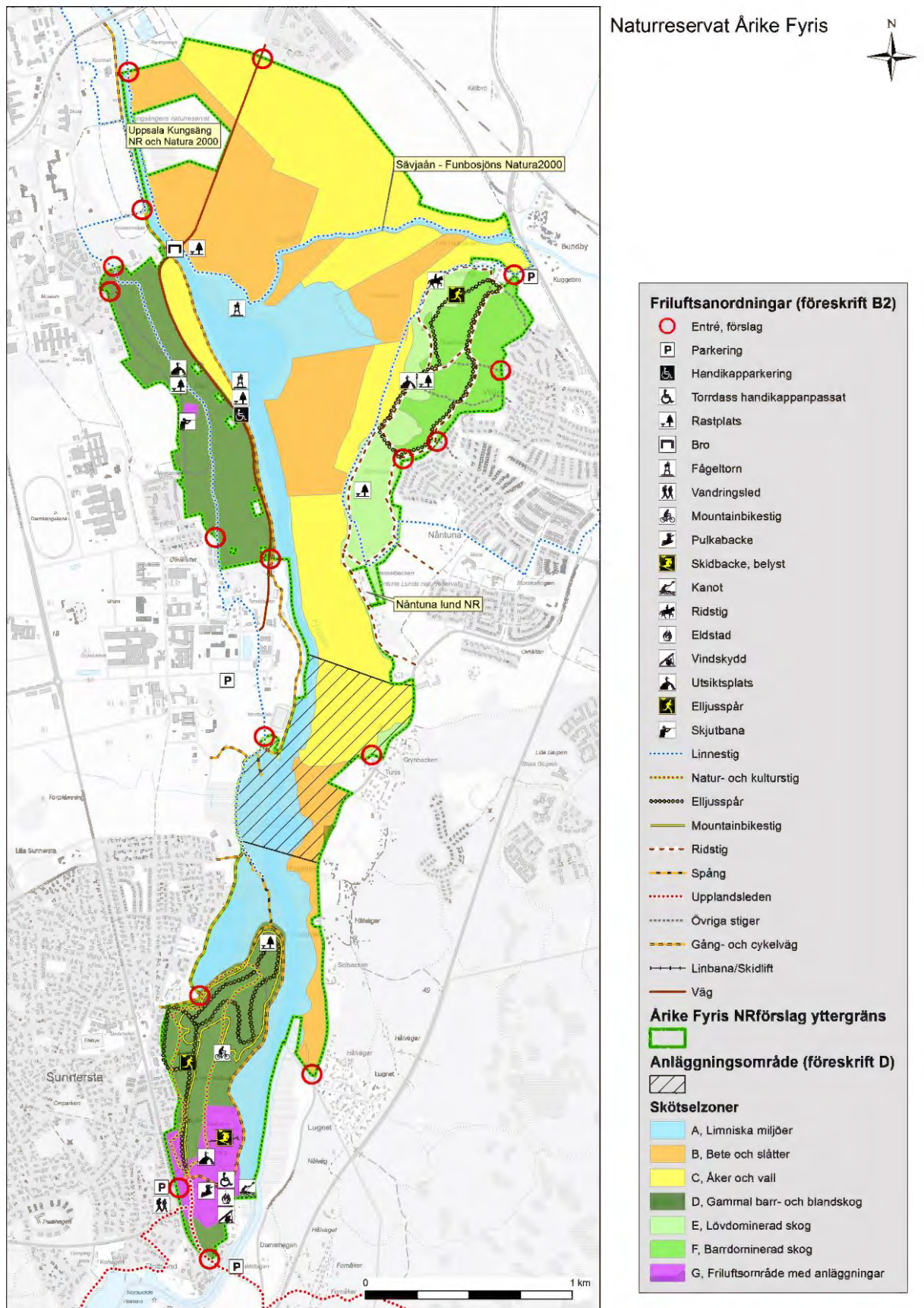
Naturreseptat Årike Fyr



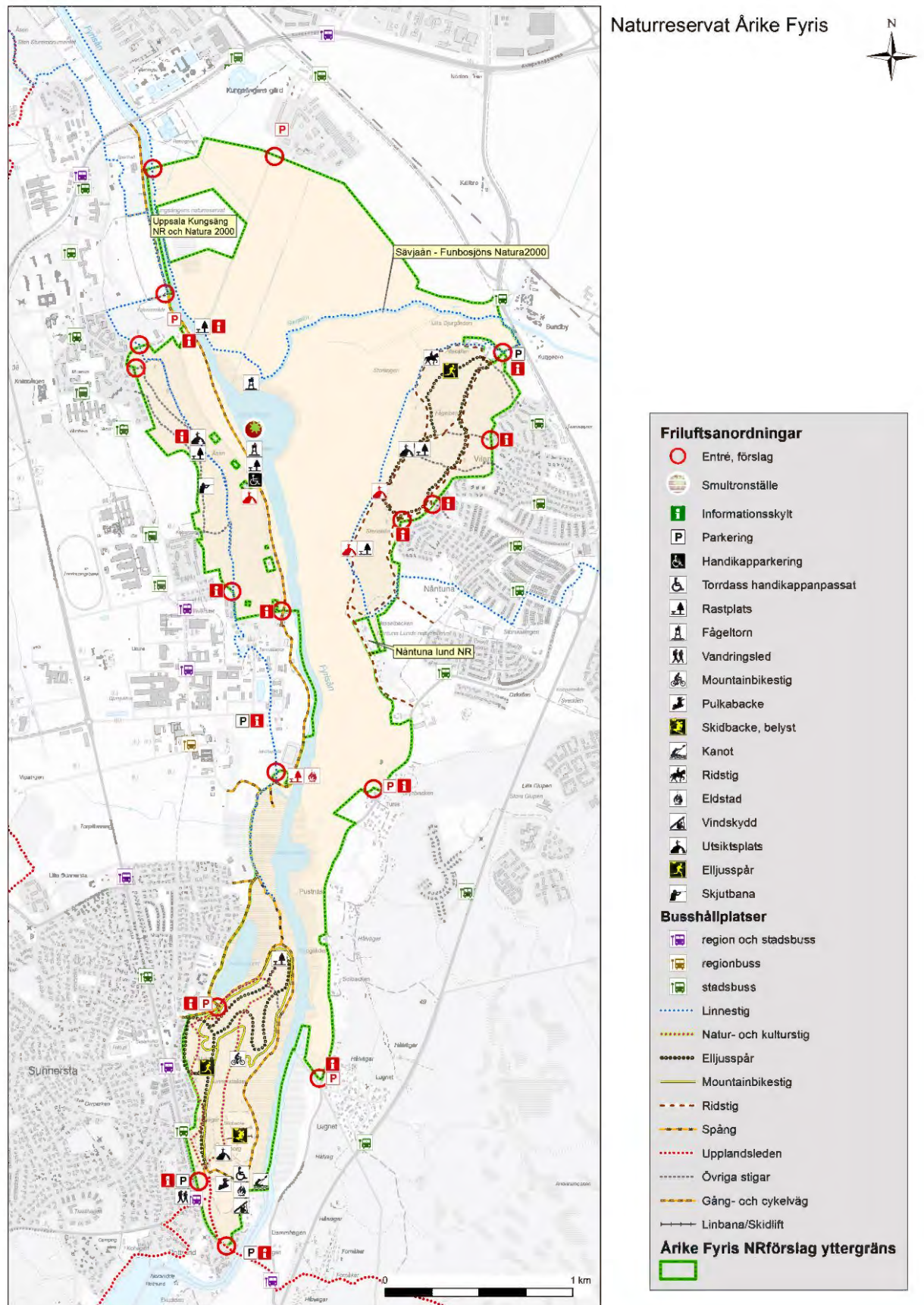
Arike Fyr NR-förslag yttergräns



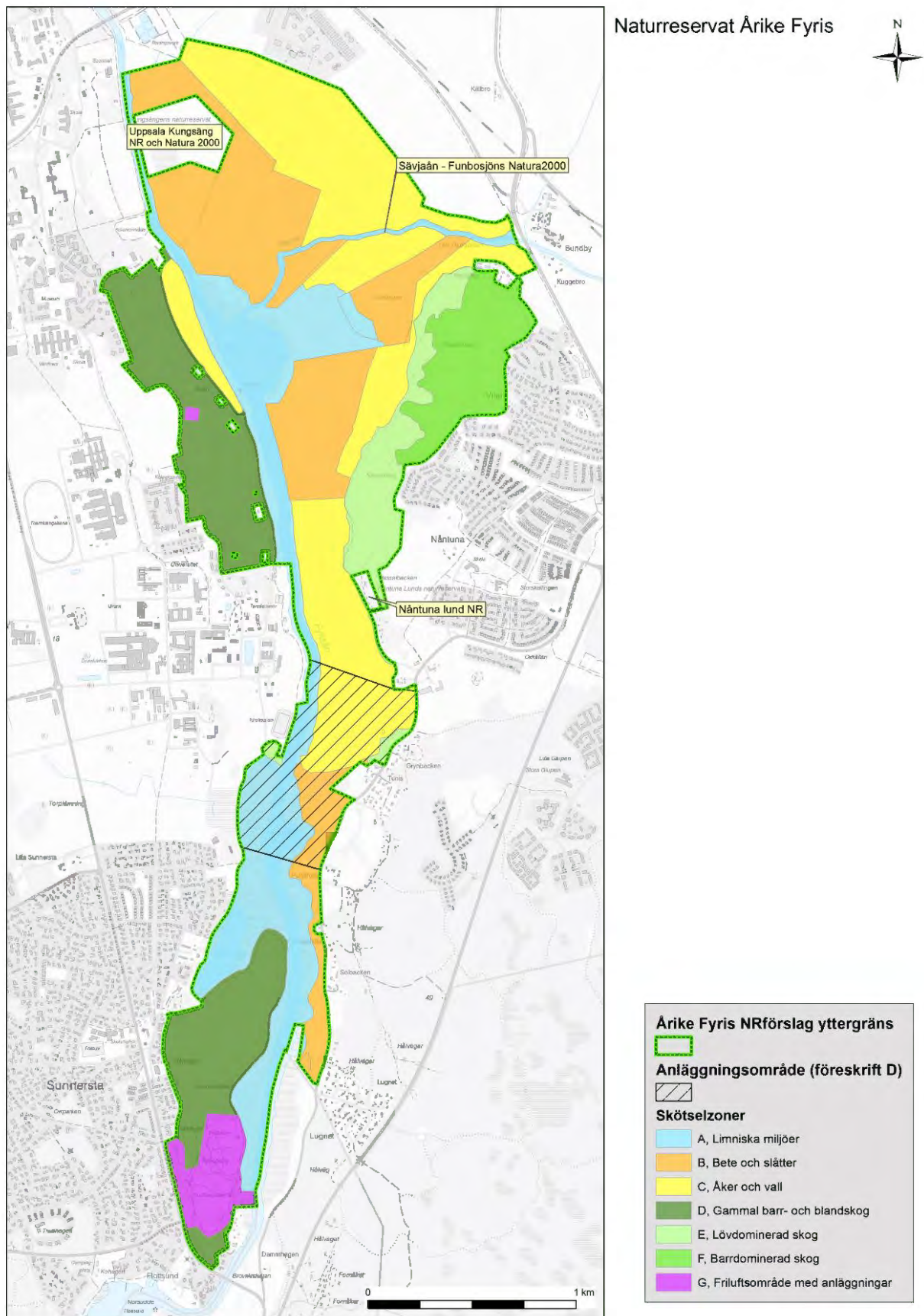
BILAGA 2 – Föreskriftskarta



BILAGA 3 - Friluftskarta



BILAGA 4 - Zonindelning



BILAGA 5 - Skötselplan

Skötselplan för naturreservat Årike Fyris



Uppsala kommun
2018

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Skötselplanens syfte.....	4
Syfte med reservatet och dess skötsel.....	4
Syftet uppnås genom att	4
Beskrivningsdel	5
Administrativa data.....	5
Beskrivning och plandel.....	5
Övergripande mål och skötsel.....	5
Plan	6
Friluftsvärden.....	7
Plan	7
Vattenmiljöer, våtmarker, hydrologi	8
Plan	8
Kulturlandskapet.....	9
Plan	9
Skogsmarken.....	10
Plan	10
Forn- och kulturlämningar	11
Plan	11
Forskning och undervisning	11
Plan	11
Prioriterade bevarandevärden	12
Skötselzoner och skötselområden.....	13
Skötselzoner	13
Skötselzon A: Limniska miljöer – 103 ha	13
Skötselzon B: Betes- och slåttermark 100 ha	15
Skötselzon C: Åker och vall– 126 ha	17
Skötselzon D: Gammal barr- och blandskog – 80 ha	18
Skötselzon E: Lövdominerad skog – 27 ha.....	19
Skötselzon F: Barrdominerad skog – 30 ha.....	20
Skötselzon G: Sunnerstaåsens friluftsområde – 16 ha	21
Skötselzon H: Anordningar för friluftslivet (gäller hela reservatet)	22

Skötselområden	26
Skötselområde 1: Ekologisk kantzon utmed Sävjaån – 3,5 ha	26
Skötselområde 2: Öppna områden med blottlagd sand eller grus – 11 ha.....	26
Skötselområde 3: Talldominerad barrskog på åsryggar – 4 ha	28
Skötselområde 4: Löv- och blandskog i bryn – 3,4 ha	29
Skötselområde 5: Växtplats för hotade svampar – 0,1 ha.....	30
Gränsmarkering och skyltning.....	31
Dokumentation och uppföljning	31
Tillsyn och förvaltning	32
KÄLLFÖRTECKNING.....	33
Publicerade skrifter	33
Opublicerade skrifter.....	33
Digitala källor.....	33
Kartmaterial.....	34
Bilagor	34
.....	35
BILAGA 1 Skötselkarta	35
BILAGA 2 Skötselområden	36
BILAGA 3 Fornminnen	37
BILAGA 4 Artlista	38

Skötselplanens syfte

Skötselplanen ger anvisningar om hur naturreservatet ska förvaltas för att tillgodose reservatets syfte. Skötselplanen utgör ett praktiskt program för förvaltning, planering och genomförande av skötselåtgärder samt för dokumentation och uppföljning av bevarandemål.

Syfte med reservatet och dess skötsel

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara områdets jordbruksmark, naturmark och betesmark för forsknings- och undervisningsverksamhet,
- bevara och utveckla biotoper för ett rikt fågelliv och vattenorganismer genom att värna, utveckla eller anlägga olika vattenmiljöer,
- bevara och utveckla ett kulturpräglad landskap längs Fyrisån och Uppsalaåsen med värdefulla naturtyper för biologisk mångfald i vatten- och landmiljöer,
- bevara ett större sammanhängande tätortsnära friluftsområde och i samspel med övriga bevarandebestånd utveckla tillgängligheten och allmänhetens möjligheter till naturupplevelser inom området.

Mer specifikt är syftet att vårda, bevara samt utveckla området som innefattar ekosystem i jordbruksmark, Fyrisåns och Sävjaåns limniska miljöer med strandmiljöer, skogsbestånd samt sandiga åsmiljöer. Områdets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas för frilufts- och fritidsaktiviteter samt pedagogisk verksamhet.

Syftet uppnås genom att

- inte tillåta exploaterande verksamheter,
- säkerställa fortsatt hävd av odlingsmark genom åkerbruk, slåtter och betesdrift,
- undvika användning av konstgödsel och bekämpningsmedel,
- restaurera, bevara och genom hävd upprätthålla strandängar och vattenmiljöer för fisk och andra vattenorganismer,
- bibehålla och hävda lundar, - naturbetes- och slåttermarker,
- sköta skogsbestånd för biologisk mångfald och friluftsliv,
- erbjuda goda friluftsupplevelser genom att utveckla tillgänglighet och information,
- på sikt förena de befintliga naturreservaten Uppsala kungsäng och Nåntuna lund med Årike Fyris till ett sammanhängande naturreservat.

Beskrivningsdel

Administrativa data

Naturresevatets namn	Årike Fyris	
NVR ID	2049142	
Kommun	Uppsala	
Församling	Danmark – Funbo, Gottsunda	
Fastigheter	Hovstallängen 1:1, Kronåsen 1:16, 1:17, 1:20, 1:25, Kungsängen 37:1, Lilla Djurgården 1:1, Nántuna 1:2, 1:3, 15:1, 2:19, 2:2, 3:1, Sunnersta 51:22, 51:26, 51:97, Sävja 1:55, 12:1, 2:1, 5:1, 7:1, 8:1, Ultuna 2:1	
Markägare	Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala kommun, Gustavianska Stiftelsen vid Uppsala Akademi	
Förvaltare	Uppsala kommun	
Reservatets areal	Ca 482 hektar, varav land ca 441 ha. (Justeras efter slutmätning)	
Lägesbeskrivning	Naturresevatet är beläget 4 km söder om Uppsala centrum.	
Naturgeografisk region	Sveadals sprickdalsterräng med lerslättsdalar och sjöbäcken (24).	
Natura 2000	Sävjaån-Funbosjön SE0210345 – del av (3 hektar).	
Bedömningar	Våtmarksinventeringen 1986: Våtmarker utmed Fyrisån – klass 1. Naturvårdsprogram för Uppsala län 1987: Fyrisåns omgivning mellan Lilla Ultuna och Flottsund – klass 2. Kommunens naturvårdsinventering 1988-96: Klass II	
Arealer efter zonindelning (ungefärliga siffror)	Limniska miljöer Bete och slätter Åker och vall Gammal barr- och blandskog Barrdominerad skog Lövdominerad skog Friluftsområde	103 ha 100 ha 126 ha 80 ha 30 ha 27 ha 16 ha

Beskrivning och plandel

Övergripande mål och skötsel

Naturresevatet är en del av Fyrisåns dalgång och avgränsas av Uppsala stad, Ultuna- och Sunnerstaåsen, Lilla Djurgårdsskogen, Lunsen samt Mälaren. Området är mycket varierat och består av åkrar, betesmarker, strandängar, öppet vatten, skogar och sandmiljöer. Området har en lång historia av brukande vilket har gett förutsättningar för ett rikt växt- och djurliv.

Plan

Övergripande mål är att bevara ett öppet kulturpräglad landskap med vatten, åkermark, betesmark, fuktängar, friska och torra marker samt skogsområden och åsmiljöer. Skötseln ska bevara och utveckla värdefulla strukturer som översvåmningsmarker, ogödslade gräsmarker, gammal skog, gamla träd, död ved och sandmiljöer. Vidare ska skötseln gynna naturvårdsintressanta arter i området och skydda områdets fornminnen och kulturvården. Allmänheten ska ha möjlighet till naturupplevelser och kunna utöva ett aktivt friluftsliv.



Övre föret.

Foto: Ana Vera Burin Batarra

Friluftsvärden

I reservatet finns höga friluftsvärden för besökare både från staden och närområden och är även ett regionalt utflyktsmål med tillgång till vintersport, utbyggda promenadstråk och en rik flora och fauna. Reservatet är del i ett grönt sammanhängande rekreationsstråk som löper ifrån stadskärnan till Krusenberg samt förbindelse via Flottsund till promenadstråket längs Vårdsätraviken.

I reservatets södra del ligger Sunnerstaåsens friluftsområde och Sunnerstastugan. Här finns för närvarande elljusspår med skidspår vintertid, en natur- och kulturstig, en markerad slinga för terrängcykling samt Upplandsledens start. Kanoter kan hyras och på åsens sluttning finns en slalombacke som prepareras med konstsnow och en pulkabacke.

Genom reservatet löper två Linnéstigar - Ultunavandringen och Danmarksvandringen. I Lilla Djurgårdsskogen finns ett elljusspår, en ridstig och en naturstig för barn. På östra sidan om ån finns en strandpromenad som leder besökaren från centrala staden fram till Vindbron. Inom området finns byggda anläggningar som spänger, ett fågeltorn och en fågelplattform.

Plan

Områdets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas så att besökare med olika behov kan bedriva friluftslivsaktiviteter och pedagogisk verksamhet i värdefull natur och uppleva naturmiljöer, jordbrukslandskap, biologisk mångfald och de skönhetsvärden som finns i området.



Årike Fyris är ett uppskattat natur- och friluftsområde med sitt tätortsnära läge.

Vattenmiljöer, våtmarker, hydrologi

Fyrisån är länets största å och är ca 40 km lång och där sex kilometer ingår i reservatet. Fyrisån har två utvidgningar - Övre och Nedre Föret. Fyrisån och Sävjaån är viktiga vandringsvägar för vandrande fisk. I fuktängen strax söder om Ultuna ligger "Ultuna källa".

Inom ramdirektivet för vatten har åtgärder föreslagits för att förbättra Fyrisåns och Sävjaåns vatten. Dessa åtgärder är t.ex. anpassade skyddszoner, ekologiskt funktionella kantzoner, strukturskalkning, anläggande av fosfordammar, ekologisk odling och vallodling. Genomförda åtgärder är anläggande av skyddszon mot Sävjaån, ekologisk odling och vallodling (källa VISS).

Plan

Vatten- och våtmarksområdena ska bevaras och där så är möjligt ska de biologiska värdena utvecklas och restaureras. Förutsättningarna för goda lek- och uppväxtmiljöer för fisk ska optimeras. Alla skötselåtgärder i vatten kräver noggrann utredning innan de genomförs. Särskilt Övre och Nedre Föret och Sävjaån fungerar som uppväxtområden för fisk och stor försiktighet krävs vid planering av åtgärder.



Fyrisåns åsystem är sjöfattigt vilket kan resultera i kortvariga, kraftiga flöden vid snösmältning och rikligt regn. Bilden visar översvämning vid vindbron, någon gång under 1900-talets första hälft. Fotograf och årtal okänt.

Kulturlandskapet

För 11 000 år sedan var Mellansverige isfritt och Uppland låg under vatten. Genom landhöjningen kom Kungsängens bördiga jordar i dagen och blev rika ängsmarker. Under 1600-talet byggdes Ultuna kungsladugård som tillsammans med Sätuna kungsladugård utgjorde underhållet till Uppsala slott. På 1800-talet blev det stora förändringar då Kungsängens gård införde nya arbetssätt och ett mer rationellt jordbruk. Traktorer och ardennerhästen innebar att den tunga lerjorden och ängsmarken kunde plöjas för odling. Idag odlas den mest bördiga marken som åkermark.

Det öppna landskapet är sedan forntiden starkt präglad av fyra brukningscentra; Ultuna, Nántuna, Sunnersta och Kungshamn. Den del av ängen som avsattes 1951 som naturreservat är den enda del som kontinuerligt hävdats med slåtter. Kungsängen är känd sedan 1740-talet för sin massförekomst av kungsängslilja. Liljan är införd och troligen förvildad från staden eller från dåvarande universitetets botaniska trädgård.

Plan

Målet med skötseln är att odlingslandskapet med åkrar, slåtter- och betesmarker och småbiotoper ska bevaras och utvecklas. De öppna markerna sköts med bete, slåtter, åkerbruk eller vallodling. För att gynna fågellivet kan odlingen av åkermarken kompletteras med insatser som lärkrutor och sprutfria kantzoner. Lärkrutor är osådda fläckar på 16 – 20 m² och gynnar flera olika arter.



Kungsängsliljan som är Upplands landskapsblomma förekommer utmed Fyrisån, både i och utanför Kungsängen.

Skogsmarken

Ultunaåsen är till stora delar barrskogsbevuxen förutom mindre partier löv samt några små igenväxande grusgropar och gräsbevuxna ytor. Barrskogen är huvudsakligen gammal och bitvis naturskogsartad med rik förekomst av döda träd och lågor.

Skogen på Sunnerstaåsen domineras av mager hedartad barrskog med till största delen gammal och grov tall. I åsens västra kant finns en geologiskt bildad åsgrop som bildar en blöt sänka med öppna kärrliknande ytor och alsumpskog.

Lilla Djurgårdsskogen består av barr- och blandbestånd med inslag av såväl planterad lärk, ek och silvergran samt av lövskog som präglas av mycket björk, grova ekar och täta hasselbestånd.

På några platser i reservatet finns öppna till halvöppna sandiga marker, bl.a. i Gälbogropen, i vägsälanten utmed Ultunaåsens östra kant, på södra och östra delen av Sunnerstaåsen samt i området vid Pustnäs.

Plan

Skogsområdenas naturvärde är främst knutna till den särpräglade växtmiljö som åsmaterial ger upphov till samt naturskogsartade bestånd med död ved, gamla grova träd särskilt tall, gran och ek samt täta lundartade lövskogspartier med gles markvegetation.

För att bevara och gynna natur- och friluftsvärden undantas skogen från virkesproduktion. Målet är att tillåta skogsbestånd och enskilda träd att få bli gamla såväl i barrskog som i lövdominerade partier. Vissa delar av skogsområdena lämnas orörda medan andra har någon form av skötsel, t.ex. frihuggnings av grova träd, prioritering av speciella trädslag och buskar eller skötsel av brynzoner.



Ett skogsparti under igenväxning.

Forn- och kulturlämningar

Inom reservatet finns olika kulturlämningar och historiska bosättningar. I Sunnersta finns ett järnåldersgravfält och inom Nántuna finns ett antal fornlämningar i form av gravfält, högar och härdar. Ulleråker och Ultuna har en lång historia tillbaka i forntiden och utgjorde under senare hälften av järnåldern de viktigaste platserna kring Arosfjärden. 1200- och 1300-talen omnämns Ultuna och Ulleråker som byar. Under 1600-talet etablerades, på initiativ av Karl IX, Ultuna Kungsladugård för att utgöra underhåll åt Vasaslottet.

Plan

Forn- och kulturlämningar ska bevaras och får lyftas fram genom skötselinsatser i form av röjningar, slätter, informationsskyltar etc. Detta gäller i hela reservatet, i samtliga skötselområden. Skötsel av forn- och kulturlämningar ska ske i samråd med Länsstyrelsens kulturmiljöenhet.

Forskning och undervisning

Kungsängen med omgivningar har lång tradition som objekt för vetenskapliga studier. På 1600-talet utförde Olof Rudbeck d.ä. naturvetenskapliga studier och under 1700-talet gjorde Carl von Linné och hans lärjungar exkursioner i området. Linnés utflykter följde åtta bestämda leder, Herbationes Upsalienses, och som idag kallas Linnéstigarna. Två av dessa (Danmarksvandringen - Herbatio Danensis, och Ultunavandringen - Herbatio Ultunensis) passerar genom reservatet.

Sveriges Lantbruksuniversitet (SLU) och Uppsala universitet (UU) använder idag naturreservatet för forskning och undervisning. Området har under lång tid använts för forskning och undervisning av SLU i form av t.ex. försöksverksamhet med växter och djur, studier av mark- och vattenförhållanden samt fältvandringar i jordbruks- och naturlandskap.

Plan

Årike Fyris är även en resurs för Uppsalas förskolor, grundskolor och gymnasieskolor. Det är tätortsnära och lätt att ta sig till. Naturreservatet ska inte innebära hinder för att bedriva fältstudier så länge naturvärdena inte hotas. På universitetsnivå är Årike Fyris intressant som ett landskapslaboratorium där man kan testa olika metoder för restaurering, fältundervisning, naturvägledning, miljökommunikation, vattenvård, anpassat åkerbruk m.m.



Registrering av vandrande asp vid Islandsfallet, i Uppsala.

Prioriterade bevarandevärden

Naturtyper: Akvatiska miljöer, öppet kulturpräglad landskap, äldre barrskog, lundartad lövskog och öppna sandiga/grusiga marker.

Arter: Asp, ål, skedand, kornknarr, kungsfiskare, spillkråka, storspov, dubbelbeckasin, sydlig gulärta, bibagge, stor korslöpare, reliktböck, cinnoberbagge, kungsängslilja, backsippa, sanddraba, muddermossa, vintertagging, gränsticka och violfingersvamp.

Friluftsliv &

rekreation: Bostadsnära rekreation, tillgängliga strand- och vattenmiljöer, Linnéstigar och fågelskådning.

Strukturer: Vatten, översvåmningsmarker, ogödslade och hävdade gräsmarker, gamla träd, död ved och sandmiljöer.



Sydlig gulärta häckar i Årike Fyris. Den är bunden till betade eller slåtrade, fuktiga strandängar.



Backsippa är en fridlyst art som växer vid Ultunaåsen samt i naturbetesmarken vid Pustnäs.

Skötselzoner och skötselområden

Skötselplanen är indelad i övergripande skötselzoner och i mer detaljerade skötselområden. Skötselzonerna omfattar all mark i naturreservatet, där varje zon utgör en biototyp eller ett område med likartat mål och skötsel, t.ex. skog, jordbruksmark eller våtmark. Skötselzonerna har allmänna skötselmål med ett handlingsutrymme i metodik och prioritering för förvaltaren.

Skötselområdena är mindre ytor med en specifik skötsel, t.ex. frihuggning av grova träd eller siktröjning på särskilda platser. Skötselområdena ligger således i zonerna och följer zonernas bevarandemål, men är utpekade för att man exakt ska veta var vissa skötselåtgärder ska utföras.

Skötselzoner

Skötselzon A: Limniska miljöer – 103 ha

Beskrivning: Skötselområdet består av Fyrisån och Sävjaån tillsammans med brinkar, strandzoner och mader. Inom området finns övre och nedre Föret som är sjöliknande utvidgningar av ån. Dessutom ingår Sunnerstaviken som är en dödisgrop. Vid södra delen av Ultuna finns en av Upplands naturliga kalkkällor, den s.k. Ultuna källa.





Bevarandemålet i zon A är ett rikt fågelliv och goda förutsättningar för lek- och uppväxtområden för fisk.

- Bevarandemål: Limniska miljöer med öppna fuktängar och mader. Förekomsten av kärlväxter, buskar och träd som bedöms vara igenväxningsvegetation ska var liten. Strandbrinkar med varierande träd- och buskskikt, naturlig vegetation och på lämpliga ställen lodväggar. Goda förutsättningar för lek- och uppväxtområden för fisk samt rik fågelfauna och värdefulla miljöer för övrig fauna och flora.
- Skötselåtgärder: Åtgärder som kan vidtas inom zonen är:
- Röjning av igenväxningsvegetation.
 - Bete eller slåtter av strandzoner, fuktängar och mader bör ske tidigast 1 augusti.
 - Fräsning/klippning av vegetation i vatten (exempelvis vass, jättegröe), men hänsyn måste tas i områden med mycket fiskyngel samt häckningstid för fågel.
 - Fräsning/slåtter kring Sunnerstaviken och övre Föret bör ske tidigast 1 augusti
 - Bibehålla eller skapa nya häckningsmiljöer för kungsfiskare i åbrinken.



För att hålla våtmarksmiljön öppen vid Sunnerstaviken kan fräsning/klippning av vegetation bli aktuell.

Skötselzon B: Betes- och slåttermark 100 ha

Beskrivning:	Betes- och slåttermarker kring Fyrisån. Skötselzonen omfattar markerna nedanför Kungsängens gård och sträcker sig söderut mot Pustnäs. I den södra delen finns värdefulla torrbackspartier med sandblottor. Försöksverksamhet och undervisning bedrivs på delar av markerna.
Bevarandemål:	Hävdade, ogödslade betes- och slåttermarker med rikt växt- och djurliv. Markerna ska inte plöjas upp, om det inte tillfälligtvis behövs för att upprätthålla bevarandemålet. Öppna sandmiljöer ska finnas. Betesdrift ska hanteras så att örtrik flora ej missgynnas.
Skötselåtgärder:	Mark hävdas med slåtter (bör slås tidigast 1 juli) eller bete. Vid behov görs insatser för att hålla sandmiljöer öppna. Åtgärder får göras som höjer naturvärden kopplade till betes- och slåttermarkerna, till exempel: - Röjning av igenväxningsvegetation. - Putsning eller fräsning vid behov. - Specifika åtgärder på begränsade ytor (sandblottor), se skötselomr. 2.



Målet i zon B är att bevara träd- och buskbärande hagar och andra öppna gräsmarker genom bete och slåtter.



Tidvis översvämmad betes-/slåttermark vid Kungsängen, i zon B.

Skötselzon C: Åker och vall– 126 ha

Beskrivning:	Åkermark som förvaltas och brukas av markägaren. Försöksverksamhet och undervisning pågår på delar av markerna.
Bevarandemål:	Jordbruksmark som hålls öppen genom att den brukas som åker, betes- eller slåttervall.



Bevarandemålet i zon C är öppen jordbruksmark.

Skötselåtgärder: Åkermarken ska skötas och brukas som åker-, betes- eller slåttervall.

Åtgärder får göras som höjer naturvärdena. Sådana åtgärder är:

- Lärkrutor, d.v.s. osådda fläckar 16 -20 m².
- Anläggande av mikrovåtmarker (små våtmarker som torkar ut) och småvatten.
- Obesprutade kantzoner.
- Specifika åtgärder på begränsade ytor (skyddszon vid Sävjaån), se skötselområde 1.

Skötselzon D: Gammal barr- och blandskog – 80 ha

Beskrivning: Skötselzonen utgörs av barrdominerade skogar på Sunnerstaåsen och Ultunaåsen. En stor del av skogsområdena har hög ålder och är bitvis av naturskogskaraktär. Några planterade tallbestånd förekommer emellertid, liksom mindre lövskogspartier och sumpskogar med bl.a. björk, klipbal, sälg, ek och rönn. På Ultunaåsen finns dessutom en igenväxande liten inäga och en delvis öppen geologiskt bildad åsgrop, den s.k. Gälbogropen.

Bevarandemål: Gammal barr- och blandskog med hög andel grova, levande träd samt döende och döda träd.



Målet i zon D är barr- och blandskog med hög ålder och grova träd samt skydd av vedlevande arter.

Skötselåtgärder: De barrdominerade områdena ska undantas från virkesproduktion och sköts för att höja natur- och friluftsvärden, bland annat genom att tillåta naturliga successioner med självgallring, åldrande träd och bildande av död ved, samtidigt som framkomligheten på stigar, spår, leder etc. förblir god.

Åtgärder som bör vidtas inom zonen är:

Specifika åtgärder, se skötselomr. 2, 3, 4 och 5.

Skötselzon E: Lövdominerad skog – 27 ha

- Beskrivning:** Skötselzonen utgörs huvudsakligen av löv- och blandskogsbestånd med björk, ek, tall, gran, asp, rönn och hassel. I nordvästra delen av Lilla Djurgårdsskogen finns planterad ek. Även lind och alm har planterats i området. Skogen är huvudsakligen medelåldrig men enstaka gamla ädellövträd förekommer.
- Bevarandemål:** Gammal, lövträdsdominerad skog med hög andel grova, levande träd, inklusive döende och döda träd. Bryn ska vara ljusöppna och gammelträd frihuggna.



Bevarandemålet i zon E är lövträdsdominerad skog, ljusöppna bryn och frihuggna grova gammelträd.

- Skötselåtgärder:** Skötselzonen undantas från virkesproduktion och sköts för att höja natur- och friluftsvärden, t.ex. genom självgallring, åldrande träd och bildande av död ved, samtidigt som framkomligheten på stigar, spår, leder etc. förblir god.
- Åtgärder som bör vidtas inom zonen är:
- Røjning, huggning eller ringbarkning av yngre gran.
 - Frihuggning av naturvårdsmässigt värdefulla träd.
 - Frihuggning av träd, främst ädellövträd, i brynzonen.

Skötselzon F: Barrdominerad skog – 30 ha

Beskrivning: Området utgörs huvudsakligen av likåldriga tallbestånd, yngre än 100 år. Bitvis förekommer även bestånd med lärk, gran, silvergran och björk.

Bevarandemål: Gammal, luckig skogsmark med trädslagsvariation och åldersspridning. Naturlig föryngring tillämpas. Både barr- och blandskogbestånd kan på sikt eftersträvas.

Skötselåtgärder: Rekreations- och naturvårdsanpassad skogsskötsel i syfte att bevara och förstärka natur- och friluftsvärden. Uthuggningar görs med stor variation så att skogen blir omväxlande med såväl glesa/luckiga som täta/orörda partier. Äldre träd sparas och kalavverkningar undviks.

Åtgärder som kan vidtas inom zonen är:

- Frihuggning av naturvårdsmässigt värdefulla träd.
- Frihuggning av träd i bryn.



I likåldriga barrplanteringar är det långsiktiga målet gammal skog med omväxlande skiktning och större trädslagsvariation.

*Skötselzon G: Sunnerstaåsens friluftsområde – 16 ha***Beskrivning:**

Friluftsområde på Sunnerstaåsen med anläggningar som byggnader, lekanordningar, skidbacke med liftar, pulkabacke och elljusspår. Den s.k. Sunnerstagropen är en före detta grustäkt och används idag som pulkabacke. Den har en sandig-grusig jordmån av åsmaterial och är väl-dränerad. Både i gropen och i dess sluttningar finns en värdefull torrbacksflora och en rik förekomst av sällsynta insekter och svampar.



Målet i zon G är att bevara och utveckla ett välbesökt friluftsområde, men även att skydda sällsynta arter som är beroende av sandblottor och torrängar.

Bevarandemål:	Välbesökt friluftsområde med höga upplevelse- och rekreationsvärden, men även ett område med höga naturvärden knutna till sandblottor, torrängsvegetation och gamla solbelysta träd. Fyllnad av lera eller matjord samt gödsling (inkl. grüngödsling) ska inte förekomma i partier med skyddsvärda arter.
Skötselåtgärder:	Områdets anordningar för friluftslivet sköts och utvecklas. Skötselåtgärder för naturvårdsintressanta arter genomförs. Övriga åtgärder som kan behöva vidtas inom zonen är:
-	Röjning eller uppräckning (med rötter) av igenväxningsvegetation, som träd och buskar.
-	Öppethållande av solbelysta sandblottor.
-	Förbättra livsbetingelserna för skyddsvärda arter, t.ex. genom friläggning av markskikt och att ersätta näringsrik jordmån med sand eller grus.
-	Sen slåtter av torrängspartier, (ingen grüngödsling).
-	Specifika åtgärder på begränsade ytor, se skötselomr. 2.

Skötselzon H: Anordningar för friluftslivet (gäller hela reservatet)

Beskrivning:	Inom naturreservatet finns många anordningar för friluftslivet. Det område som är bäst utvecklat är Sunnersta friluftsområde. Här finns motoriklek, Muller rike, grillplatser, bänkar och bord, toalett, raststuga (Sunnerstastugan), elljusspår och terrängcykelled. Upplandsleden har sin startpunkt här och går vidare mot Norra Lunsen. Inom Sunnersta friluftsområde finns även Uppsala Alpina Center med skidbacke och pulkabacke. Nedanför Sunnerstastugan har Friluftsfrämjandet uthyrning av kanoter. Ett annat stort utflyktsmål är området vid Kungsängen. Här finns stora möjligheter till fågelskådning bl.a. över de öppna betes- och slåttermarkerna samt utmed ån vid vindbron. Intill Sävjaåns mynning finns ett gömsle där man kan skåda ut mot Övre Föret. Naturreservatet Uppsala kungsäng ligger omgivet av reservatet Årike Fyris. Kungsängen har en rik population av kungsängsliljor och området är ett stort besöksmål vid blomningstiden i maj-juni. Genom naturreservatet går flera <i>stigar och vandringsleder, gång- och cykelvägar</i>. Linnéstigarna Ultunavandringen och Danmarksvandringen går genom reservatet. Elljusspår finns på Sunnerstaåsen och i Lilla Djurgårdsskogen. Skidspår anläggs i elljusspåren på vintern. Terrängcykelled finns på Sunnerstaåsen.
--------------	--



Områdets värden för rekreation bevaras och utvecklas.

Parkeringar finns vid Flottsundsbron, Sunnersta friluftsområde, Ultuna, Ulleråker, Vindbron och Lilla Djurgårdsskogen. Parkering för rörelsehindrade finns vid fågeltornet vid Övre Föret på västra sidan.

Grillplatser med bänkar och bord finns i Sunnersta friluftsområde, vid Vindbron och Lilla Djurgårdsskogen.

Inom området finns ett *fågeltorn* vid Övre Föret samt en *fågelplattform* vid Sävjaåns mynning. Det finns flera utsiktsplatser från Sunnersta- och Ultunaåsen.



Utsiktsplats i Lilla Djurgårdsskogen.



Linnéstigar och ridstigar underhålls och utvecklas.

Bevarandemål:

Områdets värden för friluftslivet ska upprätthållas och utvecklas så att besökare kan bedriva olika typer av friluftslivsaktiviteter och pedagogisk verksamhet i värdefull natur. Vidare ska man kunna uppleva natur- och kulturmiljöer, jordbrukslandskap, biologisk mångfald och de

skönhetsvärden som finns i området. Detta görs genom anläggningar och information som inbjuder till och underlättar besök i området. Information och anläggningarna ska erbjuda en långsiktig samexistens mellan friluftsliv, jordbruk och biologisk mångfald.

Skötselåtgärder: Befintliga anordningar underhålls och utvecklas. Det finns behov av att anlägga ytterligare anordningar. Möjlighet ska finnas att efterhand avgöra vilka åtgärder som behövs. Avvägning måste göras i varje enskilt fall så att natur-, kultur-, eller jordbruksvärden inte skadas.

Nyskapande förslag: I Utvecklingsplan för Årike Fyris (2013) finns förslag på åtgärder för friluftsliv och rekreation. För mer information om genomförande hänvisas till detta dokument.

- Stora och mindre entréplatser behöver anläggas. Större entréer bör innehålla parkering, toalett, sittmöjlighet och informationstavlor. Mindre entréer bör ha orienteringstavla och sittmöjlighet.
- Enklare skyltar med orienteringskarta sätts upp på flera platser.
- Vägvisare sätts upp på strategiska platser.
- Parkeringsplatser/-fickor anläggs eller utökas vid behov.
- Fågeltorn/gömslen anläggs vid behov.
- Målpunkter som lekplatser, läplatser, picknickplatser och grillplatser anläggs vid behov.
- Stigar och leder för cykling och ridning anläggs om behov uppstår.
- Bryggor för kanotister och roddbåtar anläggs vid behov. Spänger anläggs för att nå bryggorna.
- Sunnerstastugan hålls öppen som raststuga.

Skötselområden

Skötselområde 1: Ekologisk kantzon utmed Sävjaån – 3,5 ha

Beskrivning: Utmed Sävjaån finns idag skyddszoner av varierande bredd. På norra sidan finns en skyddszon som är ca 10 meter bred. På denna går Danmarksvandringen. På den södra delen av ån är skyddszonen ca 3 meter. Det finns behov av att skapa zoner som är mer varierade och anpassade till biologisk mångfald.

Bevarandemål: Skyddszon/kantzon minst 6 meter bred utmed båda sidorna av Sävjaån.

Skötselåtgärder: Anläggande av skyddszon som är minst 6 meter bred på södra sidan av Sävjaån.



Skyddszon på norra sidan av Sävjaån. Danmarksstigen går på skyddszonen.

Skötselområde 2: Öppna områden med blottlagd sand eller grus – 11 ha

Beskrivning: Öppna, solexponerade områden med blottlagd sand och grus samt partier med gles vegetation på torr mark. På Ultunaåsen och Sunnerstaåsen samt vid Pustnäs finns sådana områden med exponerade ytor. Här lever flera skyddsvärda arter, bl.a. bibagge, vårsidenbi, storblodbi, dvärgvägstekel, backsippa, sanddraba, sandviol, sand-/dvärgäggsvamp, m.fl.

Bevarandemål: Öppna ytor med blottlagd sand eller grus samt partier med gles vegetation på torr, väl-dränerad mark.

Skötselåtgärder: Vidmakthåll befintliga och solexponerade blottor av sand och grus. Återskapa eller nyskapa öppna miljöer genom störning av befintligt markskikt, uppryckning av träd och buskar eller anläggning av nya sandytor.

Åtgärder som bör vidtas inom skötselområdet är:

- Störning av vegetationsskikt och blottor för att behålla eller öka andelen sandytor.



Sanddraban växer på blottlagd sand, på torra lokaler, bl.a. vid östra delen av Ultunaåsen.



Bibaggen är beroende av vårsidenbiet, som lever i solexponerade, vegetations-fattiga sandmarker.



Sandblotta i beteshagen vid Pustnäs. Här har bibaggen observerats.

Skötselområde 3: Talldominerad barrskog på åsryggar – 4 ha

Beskrivning: Talldominerad barrskog med inslag av gran, ek, sälg och rönn, på getryggsformade höjdparter på Ultunaåsen och Sunnerstaåsen.

Bevarandemål: Gammal, talldominerad barrskog med god sikt, d.v.s. skog med sparsamt inslag av unga träd och buskar.



I skötselområdet eftersträvas tallskog med god sikt där underskikt av unga träd och buskar är sparsamt.

- Skötselåtgärder: Glesa ut underskikt av yngre träd, sly och buskar för att skapa en talldominerad skog med god sikt. Det äldre trädsiktet sparas. Gynna yngre tall och ek. Även enstaka yngre gran tillåts växa upp. Död ved kan förekomma, men kan också flyttas till de naturskogsartade åsbranterna.
- Löpande: Regelbunden röjning av yngre träd, sly och buskar.

Skötselområde 4: Löv- och blandskog i bryn – 3,4 ha

- Beskrivning: Brynzoner utmed skogskanter med såväl yngre som äldre ädellövträd och tall samt ett rikt och varierat buskskikt.
- Bevarandemål: Frihuggna ädellövträd och tall. Yngre träd utvecklas på sikt till vidkroniga träd med höga naturvärden.



Uthuggning i bryn bör ske i en smal zon som därefter röjs regelbundet. Undvik större uthuggningar där man får ett kraftigt slyuppslag, som på denna bild.

Skötselåtgärder: Frihugg ädellövträd och tall i en smal zon utmed bryn.
 Löpande: Regelbundna rönjningar.

Skötselområde 5: Växtplats för hotade svampar – 0,1 ha

Beskrivning: Litet löv-/blandskogsområde i svag sluttning med rörligt markvatten. Platsen är känd sedan 1984 som en värdefull växtplats för sällsynta fingersvampar såsom violfingersvamp, saffransfingersvamp, snövit fingersvamp, vridfingersvamp, skär fingersvamp, broskfingersvamp, ljus ängsfingersvamp och gråbrun ängsfingersvamp.
 Växtplatsen ligger på och precis intill en stig, som i början bara var en smal viltstig, men som under senare tid blivit bred och välfrekventerad, vilket hotar svamparna p.g.a. alltför hårt markslitage.

Bevarandemål: Bevara hotade och sällsynta marksvampar genom att minska slitaget på och vid stigen.

Skötselåtgärder: Anlägg en spång på växtplatsen för de sällsynta marksvamparna så att markslitage genom tramp minskar.



Växplats för en lång rad sällsyna och hotade marksvampar, på och intill en välfrekventerad stig.



Den vackra violfingervampen hittades på Summerståsens östra sluttning på 1980-talet, som ny art för Sverige.

Gränsmarkering och skyltning

Reservatets gränser ska markeras ut av naturvårdsförvaltaren enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och Naturvårdsverkets anvisningar.

Dokumentation och uppföljning

Utförda skötselåtgärder dokumenteras årligen av förvaltaren. Dokumentation förvaras av Uppsala kommun och ska ligga till grund för revidering av skötselplanen.

Förvaltaren ansvarar för uppföljning av genomförda skötselåtgärder. Åtgärder i skötselplanen avser närmaste 5-årsperiod. En uppföljning av förändringar i naturtillståndet och naturvärden som följd av skötselplanen ska göras inom 10 år för att då bedöma behovet av en revidering av skötselplanen.

Tillsyn och förvaltning

Reservatsförvaltare är enligt reglementets nuvarande utformning Stadsbyggnadsförvaltningen i Uppsala kommun. Förvaltaren ansvarar för genomförande och dokumentation av skötselåtgärder enligt gällande skötselplan samt reservatets gränsmarkering, skyltning, samt frekvent återkommande underhåll av mark , vatten och anläggningar. Förvaltaren ska fortlöpande samråda med tillsynsmyndigheten särskilt i frågor där skötselplanen inte tydligt reglerar åtgärden.

Tillsynsmyndigheten är enligt reglementets nuvarande utformning Miljö och hälsoskyddnämnden i Uppsala kommun. I tillsynen ingår kontroll av efterlevnad av reservatsbestämmelser samt prövning av tillstånd och dispenser.

KÄLLFÖRTECKNING

Publicerade skrifter

- Almquist, E. 1929: Upplands vegetation och flora. Acta Phytogeogr. Suec. 1: 1-622. (+ kartbilaga).
- ArtDatabanken. 2015: Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Berglund, J., Gylje, S., Lundberg, S., von Proschwitz, T. 2005. Stormusselinventering i Uppsala län. Meddelandeserien 2006:18 Länsstyrelsen i Uppsala län.
- Forslund, M. (red.) 2015: Ansvarsarter och ansvarsnaturtyper i Uppsala län. Meddelandeserien 2015:03 Länsstyrelsen i Uppsala län.
- Fredriksson, R. & Tjernberg, M. (reds.) 1996: Upplands fåglar – fåglar, människor och landskap genom 300 år. Fåglar i Uppland, supplement 2. Uppsala.
- Johansson, E., Peterson, G. 2017. Ris och ROS i Årike Fyris. Examensarbete vid landskapsarkitektprogrammet. Sveriges Lantbruksuniversitet, Uppsala.
- Jonsell, L. (red.) 2010: Upplands flora. SBF-förlaget, Uppsala.
- Lind, L. Laudon, H. 2017. Ekologiskt funktionella kantzoner (EFK) kring sjöar och vattendrag – definition och användning. Sveriges Lantbruksuniversitet, Umeå
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1987: Naturvårdsprogram för Uppsala län. 1. Värdefulla områden för naturvård och rörligt friluftsliv. Medd. 1988:2.
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 1999. Skötselplan för naturreservatet Uppsala Kungsäng. Diarienummer: 231-9735-98
- Länsstyrelsen i Uppsala län, 2017: Bevarandeplan för Sävjaån – Funbosjön. Diarienummer: 511-8141-16.
- Martinsson, K & Nitare, J.: Violfingersvamp, Ramariopsis pulchella, funnen i Sverige. svensk Bot. Tidskr. 82: 225-227.
- Naturvårdsverket, 2004: Skyddsvärda statliga skogar, Svealand utom Dalarnas län (objekt 3694). Rapport 5341.

Opublicerade skrifter

- Aronsson, G., Lennartsson, T. 2000. Naturen på Uppsalaåsen från Sten-Sturemonumentet till Flottsund – Förslag till skötsel.
- Häckfågelinventering. 2002. Uppsala Kungsäng och Övre Föret. Upplands Ornitologiska Förening.
- Remissversion skötselplan för Naturreservatet Årike Fyris. 2010. Uppsala kommun. Diarienummer: FNN-2009-0218.
- Utvecklingsplan för Årike Fyris. 2013. Landskapslaget AB, Stockholm. På uppdrag av Uppsala kommun.

Digitala källor

Artportalen: tillgängligt på www.artportalen.se

Fornminnesregistret: tillgängligt på www.raa.se

Kartmaterial

Lantmäteriet och Uppsala kommun

Bilagor

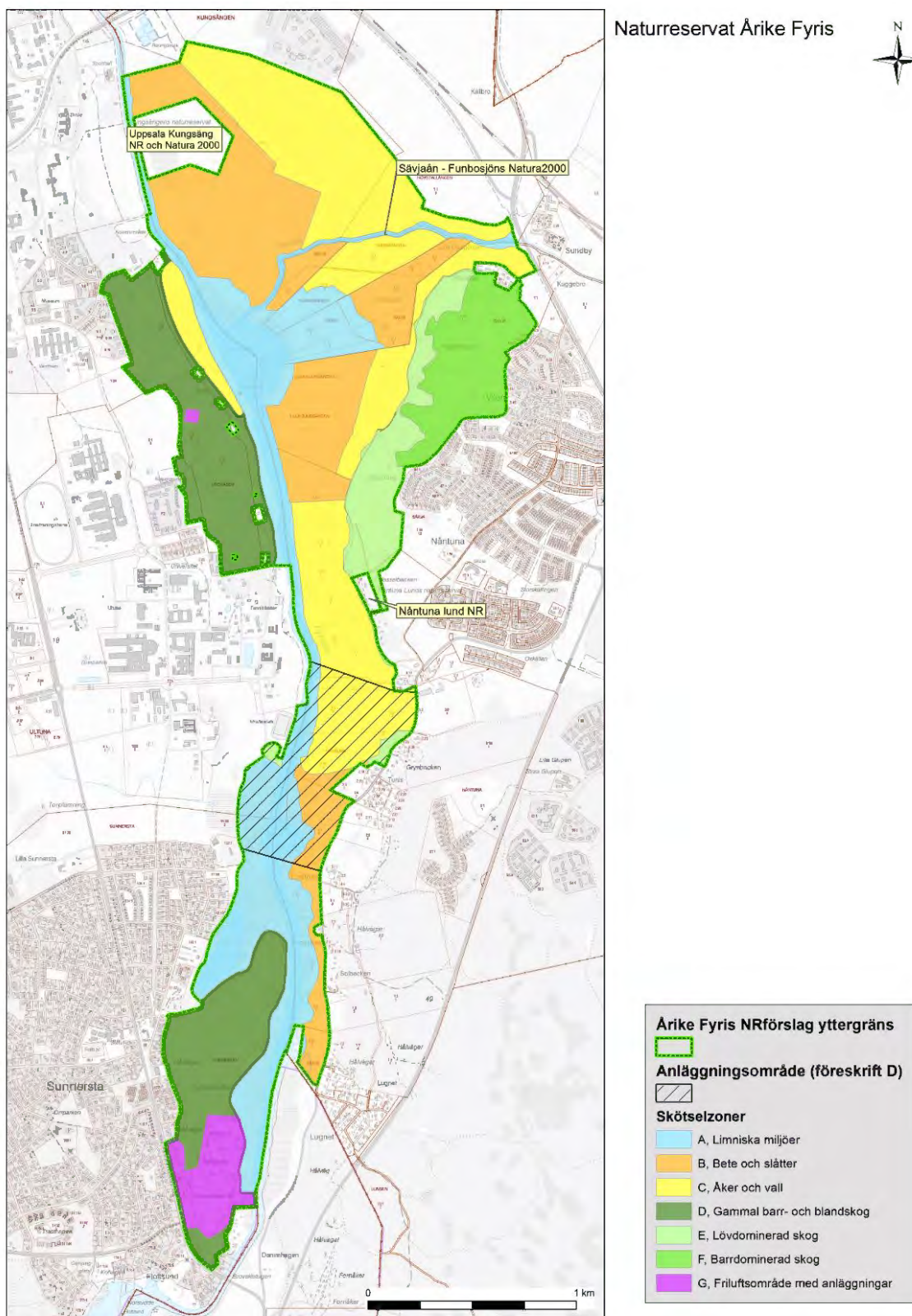
Bilaga 1 - Skötselkarta

Bilaga 2 - Skötselområden

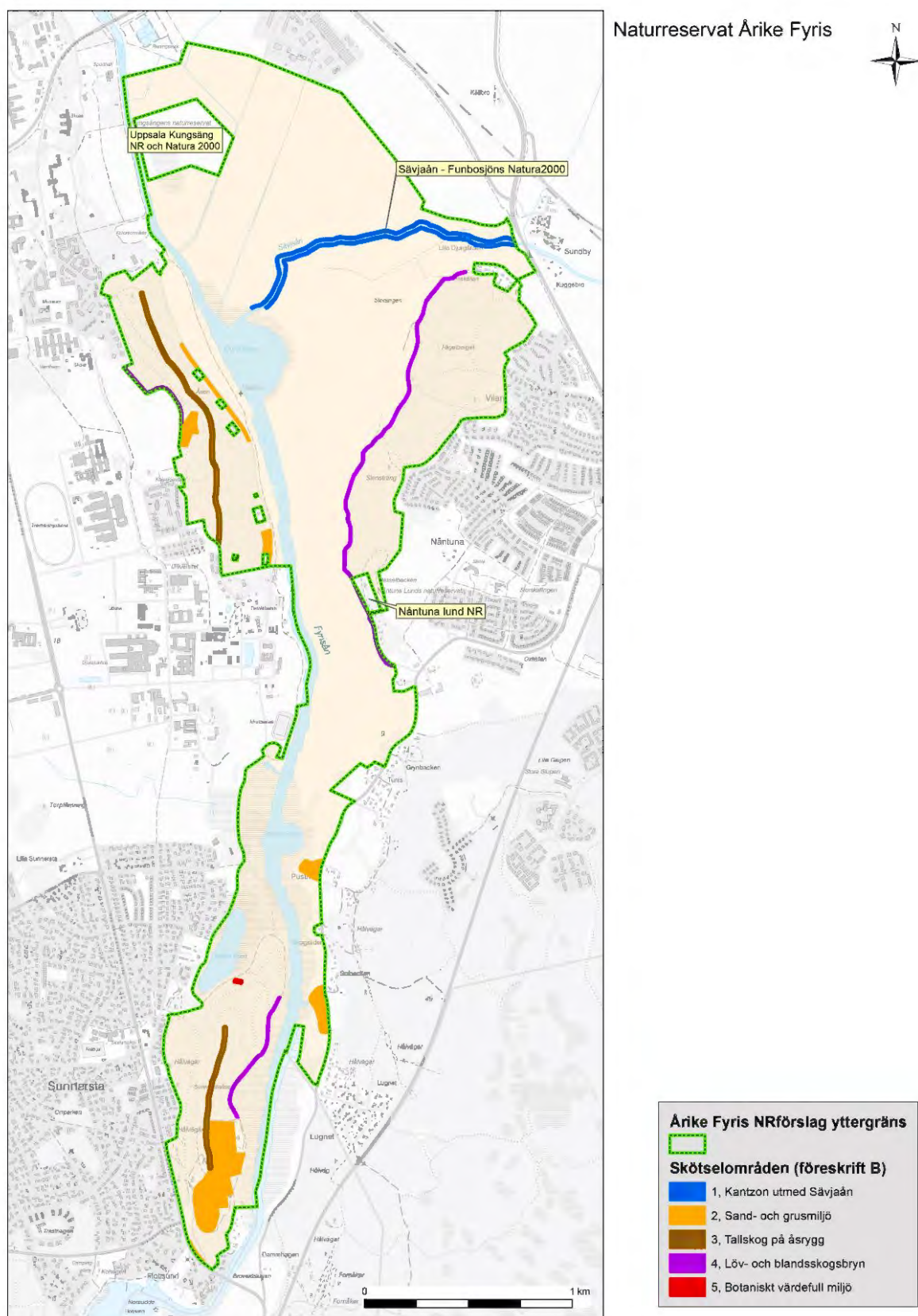
Bilaga 3 – Fornminnen

Bilaga 4 - Artlista

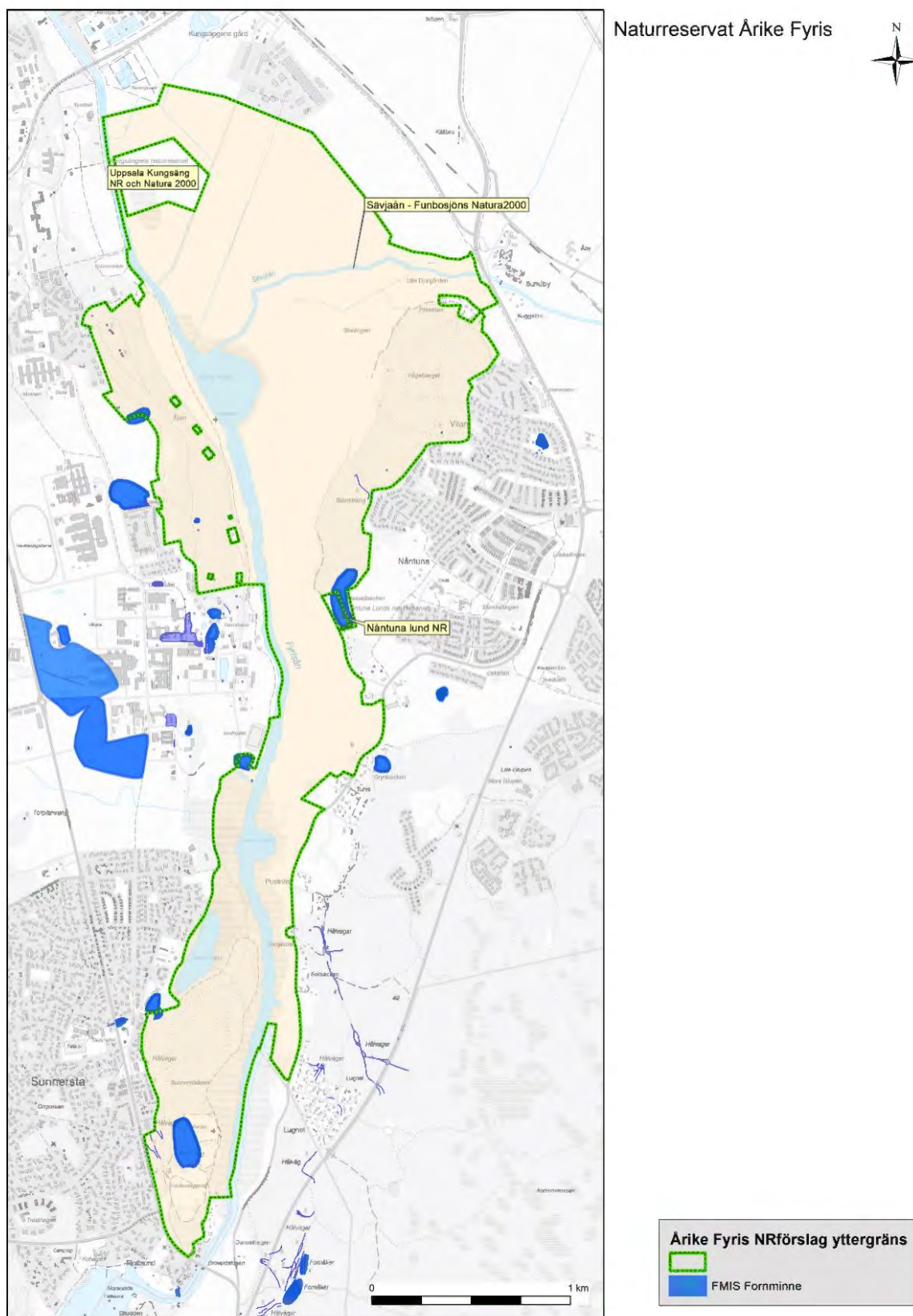
BILAGA 1 Skötselkarta



BILAGA 2 Skötselområden



BILAGA 3 Fornminnen



BILAGA 4 Artlista